
HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

PAP ANDRÁS LÁSZLÓ

Nyomrögztés rivaldafényben: O. J. Simpson és az évszázad pere¹

Orenthal James – illetve ahogy az egész világ ismeri: O. J. – *Simpson* büntetőpere, valamint az annak középpontjában álló, feltételezett nyomozói mulasztások Amerika és valószínűleg a világ egyik legismertebb bűnesetéhez kapcsolódnak. Éppen az ismertség: a nyomozás és a tárgyalás médiafigyelmet vonzó mivolta és ebből következő átpolitikáltsága az, ami az ügyet jelképpé és valamennyi nagy nyilvánosság előtt folyó bűnügy (nyomozás és büntetőper) résztvevői számára tanulságossá teszi. Az eset merőben ironikus. A színes bőrű híresség védői egyfelől a cinizmustól sem mentesen játszották ki az amerikai politikában kiemelten érzékeny szerepet betöltő faji kártyát, és az ügyvédi perstratégiát arra hegyezték ki, hogy az alapvetően rasszista előítéllettől vezérelt rendőri apparátus látszólag meggyőző, ám valójában mesterségesen manipulált bizonyítékok alapján juttatta a vádlottak padjára a terheltet. Másrészt – az infotainment média² receptorait mesterien stimulálva, időnként kafkaian abszurd helyzetet előidézve, de végső soron az esküdteket meggyőző módon – kétségeket tudtak ébreszteni a vádlott bűnösségét kétséget kizáró nyilvánvalósággal alátámasztó tárgyi bizonyítékok kapcsán is. Ahogy látni fogjuk: el sem képzelhetünk ennél egyszerűbb nyomozást: a vádindítvány elkészítése tulajdonképpen csak nyomrögztést és kémiai elemzést, valamint nagyobb próbatételt még egy elemi iskolás számára sem jelentő analízist igényelt. És mégis: az eljáró rendőrök kifogásolható magatartása, az eljárási figyelmetlenségek és a technicizált bizonyítékok kizárólagosságára épített perstratégia (amely a nem kellőképpen átgondolt prezentáció miatt alkalmatlannak bizonyult a laikusokból álló esküdtszék meggyőzésére) és általában a társadalmi és perjogi realitások figyelembevételének hiánya nemcsak a vád vereségével járt, hanem megkérdőjelezték a teljes igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságát, működőképességét, és súlyosan roncsolták annak méltóságát. Pedig a vásári komédiává fajuló eljárás tulajdonképpen éppen hogy a rendszer működését bizonyította; érvényesült az *in dubio pro reo*³ elv: ha a vád (és a nyomozó hatóság) még egy ennyire kézenfekvő esetben sem tudja meg-

¹ A kutatás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj, valamint a 68361 sz. OTKA-kutatás keretei között folyt.

² Az *information* (tájékoztatás) és az *entertainment* (szórakoztatás) szavakból alkotott kifejezés, amely a hírmédia szórakoztató szerepére utal.

³ „Kétség esetén a vádlott javára dönteni.”

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

győzően bizonyítani az igazát, a vádlottat fel kell menteni. Az eset ugyan nyilván nem emelte az ügyvédi hivatás és a média presztízsét, de kétségbevonhatatlan tény, hogy mindkettő létező társadalmi igényt elégített ki, én nem is rosszul. Attól, mert egy ismert és híres ember pere foglalkoztatja a közvéleményt, és a médianyomás alkalmas lehet az igazságszolgáltatás szereplőinek befolyásolására, a büntető igazságszolgáltatás nyilvánossága (és ellenőrizhetősége) még fontos alkotmányos garancia, és egyben az állami büntető- és rendőri hatalom legitimitációjának sarokköve marad. Így, minden visszataszítóásával együtt, még a következőkben tárgyalt eset sem diszkreditálhatja azt az alapelvet, amely szerint a nyomozó hatóság tevékenysége közügy, és a nyomozás adatai (bizonyos ésszerű, az ügy felderítésének sikerét, eredményességét veszélyeztető körülmények, részletek kivételével) közérdekűek, a nyilvánosságra és a média képviselőire is tartozó adatok. Sőt megkockáztathatjuk: a mediatizált világban a média sajátosságainak felismerése az igazságszolgáltatásban dolgozók felelőssége, és ennek elmulasztásának költségeit is elsősorban ők (másodsorban persze az egész társadalom) fogják viselni. Tulajdonképpen az a meglepő, hogy egy ilyen mértékben a nyilvánosság előtt folyó ügyben hogyan is követhettek el ennyi perstratégiai és eljárási hibát a vád- és főként a nyomozó hatóság képviselői.⁴ Ezért is lehet tanulságos az O. J. Simpson-ügy részletes vizsgálata.

O. J. Simpson valószínűleg a valaha élt legismertebb amerikai gyanúsított. Első büntetőperében, amely Kalifornia állam történetének leghosszabb, kilenc hónapon át tartó bírósági eljárása volt, 11 védőügyvéd, a vád képviselőjében pedig 25 ügyészségi dolgozó volt szolgálatban lényegében a nap 24 órájában. A perköltség húszmillió dollárra rúgott, a peranyag pedig ötvenezer oldalt tett ki. A Los Angeles-i Intercontinental Hotelban elszállásolt esküdtek (akiket nemcsak a sajtótermékektől, de még a családjuktól is elzártak annak érdekében, hogy elejét vegyék a tárgyalóteremben elhangzottakon kívüli, egyéb információk általi befolyásoltságnak) 150 tanút hallgattak meg. A bíróság egy-egy alkalommal – rekreációs céllal – hajókirándulásra és színházba is elvitette őket, természetesen a bíróság költségvetésének terhére.

O. J. Simpson perénél nagyobb médianyilvánosságot büntetőügy még nem kapott: egy közvélemény-kutatás szerint a megkérdezett amerikaiak 74 százaléka tudta, hogy ki *Kato Kaelin* (az ügy egyik mellékszereplője), míg az alelnök nevét csak 25 százalékuk ismerte.⁵ Az ítélethozatalt közvetítő adást a tévénézők 91 százaléka nézte, illetve a rádióközvetítéssel együtt 142 millió amerikai követte. *Larry*

⁴ Ezt hangsúlyozza Kimberlé Williams Crenshaw, a Columbia és a UCLA jogászprofesszora is.

<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/oj/interviews/crenshaw.html>

⁵ Crime Lab "Notorious murder/Most Famous OJ Simpson". http://www.crimelibrary.com/notorious_murders/famous/simpson/index_1.html

King, a CNN műsorvezetője egy alkalommal azt nyilatkozta: „Ha O. J.-t meg tudnánk szerezni, az Istennel tervezett interjút is átraknánk.” Egy felmérés szerint az amerikai gazdaság 25 milliárd dollárt veszített azáltal, hogy a munkavállalók munkavégzés helyett a pert követték.⁶ A tárgyalást kétezer újságíró közvetítette, 19 tévétársaság 120 kilométernyi kábele kígyózott ki a tárgyalóteremből; csak a *Los Angeles Times* több mint ezer cikket közölt a tárgyalásról, és több mint nyolcvan monográfia dolgozta fel az esetet.⁷

Noha az eset számos további tanulságot felvet (a nyomozás, nyomrögzítés szabályszerűsége és a szabályos eljárás ellenőrizhetőségével, számon kérhetőségével, valamint a rendőrök erkölcsi feddhetetlenségével kapcsolatban), a leghangsúlyosabban a „faji kártya” alkalmazhatóságával kapcsolatban merül fel. A CNN felmérése szerint az eljárás mintegy harminc évvel korábbi szintre vetette vissza a színes bőrűek és a fehérek közötti szembenállást.⁸ Döntően nem arról szólt ugyanis a per, hogy az amerikaifutball-sztárból a Herz autókölcsönző már csak mérsékeltten ismert és népszerű színvívőjévé, sportriporterré és (egyebek között a *Csupasz pisztoly* című sorozatból ismert) színésszé váló vádlott⁹ elkövetett-e egy brutális kettős gyilkosságot, hanem – a védelem tematizálása miatt – arról az egyébként fontos kérdéstről, hogy egy többnyire döntően fehérek által működtetett igazságszolgáltatási rendszerben milyen esélyekkel indul egy színes bőrű férfi, akit ráadásul egy szőke, fehér nő megölésével vádolnak. A vádlottat a szélsőséges demagógiától sem visszariadó sztárügyvédek valószínű politikai elítéltné állították be, ahol immáron az lett a fő kérdés, hogy – a bűnösségét igazoló bizonyítékoktól függetlenül – egy többségében faji kisebbségek-ből álló esküdtszék és bíróság el mer-e ítélni egy színes bőrű hírességet.

Helyszínelés – több helyen

Tekintsük át az eseményeket: a bűnügyi helyszíneléstől kezdve a nyomozáson keresztül a bizonyítékok cáfolata helyett azok diszkreditálását, valamint a rendőrök

⁶ Uo.

⁷ Uo.

⁸ Egy 2004-es NBC-felmérés szerint, bár a megkérdezettek 77 százaléka úgy vélte, hogy Simpson bűnös, a színes bőrűek közül csak 27, míg a fehérek közül 87 százalék volt ezen a véleményen.

⁹ Orenthal James Simpson 1947. július 9-én született San Francisco közelében. Két- és ötéves kora között angolkór miatt merevítőt kellett hordania. 1962-ben, a Perzsa Harcosok elnevezésű banda tagjaként fiatalokúak intézetébe került. Az apja elhagyta az anyját egy férfiért, majd 1986-ban AIDS-ben meghalt. Simpson 18 évesen vette el gimnáziumi szerelmét, Marguerite White-ot; első gyermekük, Arnelle 1968-ban, a második, Jason 1970-ben született. Harmadik gyerekük, Aaron két éves születésnapja előtt belefulladt az család úszómedencéjébe. 1979-es nyugdíjba vonulásáig profi amerikai focista volt, ezután még részt vett az 1984-es olimpián.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

személyes integritásának megkérdőjelezését a középpontba állító, esetenként bosszorkányüldözésre hasonlító bírósági tárgyalásig.

1994. június 12-én, vasárnap a Brentwoodban – Los Angeles elegáns nyugati kerületében – lévő South Bundy Drive-on lakó *Pablo Fenjves* este negyed tizenegy-től hangos, szünni nem akaró kutyaugatásra lett figyelmes. A szomszédban lakó *Elsie Tsitaert* ugyancsak hallotta a csaholást, és a hang forrásában felismerte Katót, a szomszédban lakó, akita fajtájú kutyát. Az állat otthonául szolgáló 845. számú ház mellett lakó *Louis Kampf* késő éjszaka érkezett haza a repülőtérrel, és a postaládája ürítésekor, 22.50-kor ugyancsak felfigyelt a zajra. Az ugyancsak a kutyáját sétáltató *Steven Schwab* röviddel 23.00 előtt ért a ház elé: hagyta, hogy a zaklatottan csaholó, fel- és alá rohanó állat csatlakozzon hozzájuk, majd hazavitte magához. Otthon a kutya hasán és talpán vörös elszíneződést észlelt. Egyéb elfoglaltságára tekintettel megkérte szomszédját, *Suka Boztepét*, hogy éjszakára viselje gondját az állatnak. Boztepe és élettársa, *Bettina Rasmussen* beleegyezett, ám a kutya csillapíthatatlannak tűnt, így, hogy megnyugtassák, újabb sétára indultak. Az állat visszavezette új gazdáit a 875. számú házig, majd meredten nézett a bejárat előtt húzódó homályos ösvény felé, ahonnan látszott egy a lépcső előtt, a vaskerítés mellett mozdulatlanul fekvő test.

Elsie Tsitaert hívására 00.13 perckor érkezett a helyszínre a Los Angeles-i rendőrség járőrautója, benne *Robert Riske* és *Miguel Terrazas* rendőrökkel. A két járőr óvatosan közelítette meg a fehér stukkókkal borított háromszintes társasházat, és rátalált a két, brutális kegyetlenséggel megcsonkított és eltorzított holttestre. Egyikük a járdától kb. négy és fél méterre, félig a lépcsőn fekvő, a nyakából és felsőtestéből kifolyt vértől átitatott rövid fekete ruhát viselő szőke nő volt. Tőle jobbra, egy nilusliliom-bokor mellett, a kerítésnek dőlve nyitott szemmel feküdt egy ugyancsak vértől csatakos, világosbarna inget és farmert viselő fehér férfi holtteste. Miután megállapították, hogy mindketten halottak, rádióon erősítést kértek. Néhány perc múlva a bűnügyi helyszín és a (késői óra ellenére is jelentős) forgalom biztosítására a helyszínre érkezett *Martin Cook* őrmester, valamint *Edward McGowan* és *Richard Walker* közrendőr. 00.45 perckor a közeli tűzoltóállomásról kikerkező mentők hivatalosan is megállapították, hogy mindkét személy halott. Eddigre *Riske* és társa kiderítette, hogy az egyik áldozat valószínűleg *Nicole Brown Simpson*, a ház tulajdonosa, az egykori élsportoló és jelenlegi sportközvetítő volt felesége. Az épületbe behatolva az emeleten megtalálták két gyermeküket, a kilencéves *Sidney-t* és a hatéves *Justint*; mindketten aludtak. Felkeltették, felöltöztették, és a nyugat-Los Angeles-i körzeti kirendeltségre szállították őket, amíg valamelyik családtag hivatalosan nem igazolja a személyazonosságukat. Az akitát az állatvédelmi hatóság munkatársa szállította el a körzeti állatmenhelyre. Ekkor még hivatalosan az áldozatok személyazonosságát sem állapították meg.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

2.15 perckor érkezett a helyszínre a nyugat-Los Angeles-i rendőrség életvédelmi osztályának két nyomozója: *Ron Philips* főnyomozó és *Mark Fuhrman* nyomozó. Körülnéztek, de nem közelítették meg a holttesteket vagy a közvetlen bűnügyi helyszínt. Amikorra 2.30 perckor Fuhrman partnere, *Brad Roberts* megérkezett, a Terranzas által vezetett jegyzőkönyv szerint ő volt a tizennyolcadik rendőr a helyszínen.

Röviddel ezután Philips főnyomozót tájékoztatták arról, hogy a Los Angeles-i rendőrség rablási és emberölési részlege elit alakulatának tartott különleges gyilkossági osztály vette át a nyomozást. Az osztály vezetője, *William O. Gartland* százados *Tom Lange* és *Phil Vannatter* nyomozóra szignálta ki az ügyet. Ők 4.05, illetve 4.25 perckor érkeztek a helyszínre. Az eredetileg a helyszínre érkező járőrökön kívül idáig senki sem járt a holttestek közelében. Philips kirendelt egy rendőrségi fotóst, aki 3.25-kor a helyszínre érkezett ugyan, de csak az általános helyszínről készíthetett képeket, mert a szolgálati szabályzat szerint az áldozatokról és a bizonyítékokról csak a nyomozást vezető nyomozó vagy valamelyik, a rendőrség alkalmazásában, illetve különleges felhatalmazással felruházott bűnügyi szakértő jelenlétében készíthetnek felvételt. A holttestek érintése nélkül, amelyre csak az igazságügyi korboncnok jogosult, Philips és Vannatter körbejárta a helyszínt. 180 centiméternél nem mentek közelebb a holttestekhez, és bár a gyilkos fegyvert nem sikerült beazonosítani, több tárgyat felfedeztek a testek mellett: egy kulcscsomót, egy sötétkék kötött sapkát, egy személyi hívót, egy vérpöttyös fehér borítékot, egy véres balkezes sötétbarna kesztyűt. A női holttest és a tárgyak közötti szakaszon vérfoltokat észleltek.

Miközben Philips, Vannatter, Lange és Fuhrman a nyomozási stratégiáról tárgyalt, kézhez vették *Keith Bushey*, a Los Angeles-i rendőrség operatív parancsnokának üzenetét, amelyben arra utasította őket, hogy személyesen keressék fel O. J. Simpson, hogy elmehessen a gyermekeiért. Fuhrman megemlítette, hogy még járőrként járt Simpson házánál, amely mindössze három kilométerre északra fekszik, a Sunset sugárúton. *John Rogers* hadnagy, Vannatter és Lange felettese, a visszaérkezésükig vállalta a helyszín biztosítását.

A kb. ötperces út után röviddel 5.00 után érkeztek meg a nyomozók O. J. Simpson háza elé, amely előtt egy 1994-es Ford Bronco parkolt, első kerekével a kocsifeljárón, a hátsó részével a keskeny utcára lógva. Amíg hiába vártak választ a csengetésre, Fuhrman zseblámpával bevilágított a Ford utasterébe. Miután az autóban Orenthal Products feliratú dobozok voltak láthatók, és feltételezhető volt, hogy ki a jármű tulajdonosa, rádión kértek ellenőrzést a gépjármű-nyilvántartástól. Amint kiderült, a kocsit tulajdonosa a Simpson szövívőként foglalkoztató Hertz Corporation volt. Mialatt a nyomozók kiderítették a ház vezetékestelefon-számát,

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

és mobiljukról hívni kezdték, Fuhrman a kocsihoz hívta Lange-et, és felhívta a figyelmét a vezetőajtó kilincse mellett a gépkocsi belsejében látható vérfoltokra.

Némi tanakodás után úgy döntöttek, hogy megvannak a házba behatolás (vészhelyzethez hasonló) indokai: a házban ég a villany, autók parkolnak előtte, ennek ellenére sem a telefonra, sem a kaputelefonra nem válaszolnak, miközben Simpson kocsiján véryomok találhatók, és az alig ötpercnnyire lakó volt feleségét vérbe fagyva találták. Az időközben kikerülő Westec privát biztonsági cég munkatársai közölték, hogy tudomásuk szerint Simpson és a házban lakó „bejárónő” a helyszínen tartózkodik. Attól tartva, hogy esetleg egy újabb gyilkosság történt, Fuhrman átmászott a másfél méter magas kőfalon, és belülről kinyitotta az ajtót.

5.45 tájban a négy nyomozó becsöngetett, majd kopogni kezdett a bejárati ajtón. Nem kaptak választ, így elsétáltak az ingatlan mellett lévő három bungaló irányába. Miután dörömbölni kezdtek az elsőnek az ajtaján, megjelent *Kato Kaelin*, Simpson barátja és szállóvendége. A másodikban egy fiatal hölgyet, O. J. leányát, *Arnelle Simpson* találták. Fuhrman *Kaelin*nel maradt, a többiek *Arnelle*-l együtt behatoltak, majd átvizsgálták a hét hálószobás, hét fürdőszobás, teniszpályás, vízesszel övezett olimpiai méretű medencés, ám pillanatnyilag üres házat.

Kaelin elmondta, hogy Simpsonnal egy *McDonald's*ba mentek az éjszaka, majd ő visszatért a vendégházba, Simpson pedig eltűnt a házban. Beszámolt arról is, hogy 10.45 körül, amikor éppen a barátnőjével beszélt telefonon, három durranást hallott az épület háta mögül, a légkondicionálók felől, amelyek olyan hangosak voltak, hogy attól tartott, földrengés történt, így zseblámpájával kiment körülnézni. Kint egy kocsit látott.

Mint kiderült, Simpson egy limuzint rendelt a repülőtérre a hajnali chicagói járáshoz. *Allan Park*, a sofőr, a kocsi csomagtartójába helyezte Simpson poggyászát, egy kis fekete táska kivételével, amelyet Simpson magánál tartott. *Arnelle* nem tudott semmit apja hollétéről, de felhívta személyi asszisztensét, *Cathy Rand*át, és megtudta a chicagói *O'Hara Hotel*-beli számát. Philips főnyomozó fel is hívta a szállodában Simpson, aki kizárólag a gyermekei felől érdeklődött, volt felesége halálának körülményei iránt nem tanúsított érdeklődést, és közölte, hogy az első járással visszatér *Los Angeles*be.

Tudván, hogy a hírt azonnal felkapja a média, Tom Lange fontosnak tartotta, hogy *Nicole* családja ne a rádióból vagy a tévéből értesüljön a tragikus eseményről, így 6.21-kor felhívta *Lou Brown*t, az áldozat édesapját. A hírt közölve hallotta, hogy egy női hang, *Denise*, *Nicole* testvére azt kiáltja: „O. J. volt! O. J. ölte meg! Tudtam, hogy a rohadék meg fogja ölni!”

Néhány perc múlva, tíz-tizenöt perces távollét után Fuhrman visszatért a házba, és megkérte *Vannatter*t, hogy kövesse. Az uszoda mellett egy vérfoltos, a *South Bundy*

Drive-on lévő ház kertjében látott kesztyű párjának tűnő sötétbarna férfikesztyűre irányította zseblámpája fényét, de a bűnügyi szakértő kiérkezéséig nem nyúltak hozzá. Philips és Fuhrman, majd később Lange is visszatért az eredeti helyszínre, Vannatter pedig biztosította a Simpson-házat a helyszínelők kiérkezéséig. Közben várakozott, körbesétált a bejárat előtt, és az ott parkoló Bentley és Saab mellett további véryomokat fedezett fel, amelyek a bejárat ajtótól a Ford anyósüléséig vezettek.

7.00-kor Fuhrman és társa visszatért egy rendőrségi fotós társaságában. A kesztyűről készített fényképek alapján biztossá vált, hogy a másik helyszínen talált kesztyű párjáról van szó. A fotós a véryomokat is rögzítette, és miután „szabadon látható” bizonyítékok voltak, házkutatási engedély nélkül begyűjtötték, illetve mintát vettek belőle. Vannatter bűnügyben érintett területnek minősítette a helyszínt, lezáratta, és a kiérkező *Dennis Fung* bűnügyi szakértő és asszisztense, a szakmai gyakorlaton lévő *Andrea Mazzola* gondjaira bízta a bizonyítékokat, hogy elemezzék és rögzítsék őket. Vannatter 7.30-kor visszatért a South Bundy-i helyszínre, majd a központba indult, hogy házkutatási engedélyt szerezzen Simpson házára.

A South Bundy-i helyszínre visszaérkező Tom Lange 8.00-ra hívta a bűnügyi kórboncnokokat. A hátralévő időt a helyszín és a dokumentáció ellenőrzésére fordította. Közben számos további nyomozó érkezett, akik a szomszédokat hallgatták ki, a gyilkos fegyver után kutatva megvizsgálták a szemetet, illetve ellenőrizték a közelben parkoló autók rendszámát. Közben a média is ráharapott az ügyre: a tudósítók valósággal megszállták a közeli domboldalt. Lange arra utasította munkatársait, hogy egy a házból kihozott takaróval fedjék be Nicole holttestét – megvédendő a sajtó tekintetétől és az egyéb külső behatásoktól. E döntése, amint majd látjuk, súlyos következményekkel jár a bírósági eljárásban.

A ház előtt parkoló fekete Cherokee Jeep terepjáró Nicole tulajdonában volt – hasonlóan a fehér Ferrarihoz, amelynek egyedileg rendelt, „L84AD8” (late for a date) azaz „késében vagyok egy randiról” betűszót mutató rendszámablója volt. A kocsi mellett egy Ben and Jerry fagyaltos pohár állt (ne feledjük: a házban két gyermek lakik), a konyhában egy hosszú markolatú kés, de semmi rendhagyó. A holttestek mellett fekvő fehér, vérrel szennyezett borítékban egy szemüveg volt.

A bűnügyi kórboncnokok 9.10-kor érkeztek meg, és elsőként Nicole holttestét vizsgálták meg. Miután a talpa tiszta volt, arra következtettek, hogy azelőtt esett össze, hogy a férfit megölték volna, ezért nem lépett bele a tőle származó vértócsába és a sajátjába sem. Megállapították, hogy a nyakát vágták el, kis híján lefejezték, a vér pedig négy és fél méternyire spriccelt; egyes tócsákból az akita lábnyomai vezettek a járda irányába. A halottkém az áldozat nyakán sajátos formájú, vélhetően a gyilkos fegyverből vagy magától a gyilkostól származó véryomokat is felfedezett.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Amikor végeztek a Simpson-házzal, 10.15-re Fungék is átértek, és csatlakoztak a Nicole holttestét vizsgáló szakértőkhöz. Számos fényképet készítettek, majd miután a holttestet elszállították, a szakemberek figyelme a még azonosítatlan férfi holtteste felé fordult. A kicsavart helyzetben, félig felhúzott ingben fekvő – tehát vélhetően az ingénél fogva megragadott – áldozatot ugyancsak nyakon szúrták, és vagy a kerítéshez csapták, vagy odahúzták, miután összeesett. További szúrásnyomokat is felfedeztek rajta. Miután számos szögből lefotózták, Nicole-hoz hasonlóan szürke műanyag zsákba helyezték, és elszállították. *Claudia Ratcliffe*, a halottkém egy pénztárcát talált az áldozat zsebében, és az abban lévő jogosítvány *Ronald Lyle Goldmanként* azonosította a 185 centi magas, kisportolt férfit. A holttestek elszállítása után Lange és Fung a sötétbarna kesztyűt vizsgálta meg, és megállapították, hogy drága, kasmírbélésű, Aris-Isotoner márkájú, XL-es méretű férfikesztyűről van szó.

Tizenegy óra tájban Vannatter *Linda Lefkowitz* bírótól megszerezte a Simpson házára vonatkozó házkutatási engedélyt. A behatoláshoz csatlakozott hozzá *Marcia Clark* államügyész és Simpson jogi képviselője, az ismert büntetőügyvéd, *Howard Weizman*, aki már a helyszínen várakozott. A lakásba érkezett még *Bert Luper* is, a rendőrség gyilkossági csoportjának munkatársa. Miközben átbeszélték a házkutatás részleteit, zajt hallottak kint, és látták, amint *Don Thompson* járőr és *Brad Robert* bilincset tesz a Chicagóból éppen megérkező Simpson kezére. Vannatter Simpson feltartóztatására adott utasítást, de nem akarta őrizetbe venni, mert onnantól csak 48 órája lett volna a vádindítvány elkészítéséig (ez pedig még a vérvizsgálat elvégzésére is alig lett volna elegendő), így személyesen intézkedett a bilincsek eltávolításáról. Eközben észlelte, hogy Simpson bal kezét kötés fedi.¹⁰

Simpson és ügyvédje beleegyezett abba, hogy a Los Angeles-i kapitányság központjában kihallgassák O. J.-t. A jegyzőkönyv szerint 12.15-kor hagyták el a házat. A rendőrségen *Skip Taft*, Simpson másik ügyvédje is csatlakozott hozzájuk; ő már annak a repülőtéri fogadóbizottságnak is tagja volt, amelyik a chicagói járatnál várakozott. A rendőrök legnagyobb meglepetésére az ügyvédeknek nem volt kifogásuk Simpson meghallgatása ellen (hivatalosan ugyanis még nem nyilvánították gyanúsítottnak), olyannyira, hogy ott is hagyták, és elmentek ebédelni.

A Vannatter, Lange és Simpson között folytatott beszélgetés 13.35-kor kezdődött. Simpson több ponton ellentmondásosan nyilatkozott, például a fényképes bizonyítékok ellenére azt állította, hogy teniszcipőt viselt az este; inkonzisztens válaszokat adott azokra a kérdésekre, hogy hol és mikor szerezte a kezén lévő

¹⁰ Simpson szállodai szobájában, állításával egyezően, egy törött poharat találtak. Azt mondta, hogy még indulása előtt vágta meg a kezét, és a seb tovább mélyült a szállodában eltörött pohár szilánkjától.

sérüléseket; illetve egy ízben azt állította, hogy kapkodva készült az utazásra, máskor pedig azt, hogy ráérősen telt az este, még golfozni is jutott ideje a kertben. A beszélgetés után a nyomozók elkísérték Simpsons az ujjlenyomatainak rögzítésére, a sebeitől felvételek készítésére és – a későbbi perben döntőnek bizonyuló – vérvételre szolgáló helyiségbe. Simpsonsól *Thano Peratis* vett vért, amelyet egy EDTA-t (trinátrium-etiléndiamin-tetracetát trihidrátot, azaz egy a hűtésig véralvadást gátló aminosavat) tartalmazó kémcsőben tároltak. A tárgyaláson Peratis azt állította, hogy kb. nyolc köbcenti vért vett, és miután a bűnügyi laborban csak hat és fél köbcentit rögzítettek, a védelem erre alapozta azt a feltételezését, hogy a különbözetet a rendőrök ellopták, és arra használták fel, hogy elhelyezzék a bűnügyi helyszíneken. Valójában Peratis nem rögzítette pontosan a levett vér mennyiségét, csak az átlagos vérvételek alapján állította ezt: mindenesetre a bűnügyi helyszínen talált EDTA jelenti a védelem érvelésének sarokkövét.

A nyomozók és az ügyvédek 15.30-kor hagyták el a kapitányság épületét, és jelentést tettek Gartland kapitánynak – immár abban a szilárd meggyőződésben, hogy Simpson követte el a kettős gyilkosságot. Vannatter magával vitte a Simpson véreit tartalmazó kémcsövet, és amikor 17.16-kor megérkezett Simpson lakásához, ott (a kamerák előtt) átadta Fungnak, aki a jegyzőkönyvben 17.20 perces időponttal rögzítette az átvételt. Mialatt Simpson a rendőrségen beszélgetett a nyomozókkal, Fung és a házkutatást felügyelő Luper nyomozó a hálósobában egy véres, kék férfizoknit is talált. Később a DNS-vizsgálat kimutatta, hogy azon Nicole vére található, de – és ez ugyancsak a koholt bizonyítékokra építő védelem egyik fontos érve lesz – a zokni megtalálását nem vette fel a házkutatást egyébként rögzítő videó, a hálósobát ábrázoló felvétel pedig már a bizonyítékok leltározása után készült, így értelemszerűen azon sem szerepel. Noha a videofelvétel nem jogszabályi előírás, amint majd látjuk, ez a körülmény is fontos szerepet játszik a védelem győzelmében.

Időközben a nyomozók rendszerezik az áldozatokról szerzett információkat. Nicole Brown Simpson 35 éves korában lett a gyilkosság áldozata. 1959. május 19-én született Németországban. A magas, szőke nő felszolgálóként dolgozott a *The Daisy* nevű Beverly Hills-i night-clubban, itt ismerte meg későbbi férjét. Ekkor 18 éves volt, O. J. 30, nős és két gyermek apja. Nyolc évvel később, 1985. február 2-án, Simpson válása után házasodtak össze. 1992 januárjában különköltöztek, majd októberben elváltak. A párkapcsolatban Simpson egyre gyakrabban erőszakoskodott Nicole-lal; számos alkalommal hatósági közbelépésre is szükség volt. Nicole már házasságuk kezdetén, 1985-ben, amikor első gyermekükkel volt terhes, kihívta a rendőrséget, és a kiérkező járőr, Mark Fuhrman(!) megállapította, hogy O. J. egy baseballütővel támadt Nicole (egyébként Simpson tulajdonában lévő) autójára. Vé-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

gül további intézkedésre és eljárásra nem került sor. 1989 szilveszterén hasonló ügyben újfent a rendőrséget kellett riasztani; ezúttal vádemelésre is sor került, és Simpson két év próbaidőre és 120 óra közérdekű munkára ítélték. 1993. október 25-én Nicole ismét a rendőrséget kényszerült hívni, ám ezúttal a kiérkező rendőrök látványa lenyugtatta az ajtót betörő Simpson, és Nicole ezúttal sem kívánt vádat emelni. Nicole naplója szerint Simpson erőszakos magatartása már 1977-ben is tapasztalható volt, és a nyomozó hatóság 1995-ig nem kevesebb mint 62 regisztrált fizikai vagy mentális bántalmazási esetről számolt be. Az erőszakoskodás közvetlen kiváltója a leggyakrabban az volt, hogy Nicole félelmének adott hangot azzal kapcsolatban, hogy O. J. folyamatos hűtlenkedésével AIDS-szel fertőzi majd meg mindkettejüket. Nicole bántalmazását megerősítette pszichológusa, *dr. Susan Forward* is. Anyja pedig arról számolt be, hogy a gyilkosság előtt egy hónappal a lánya azt mondta, Simpson megfenyegette, hogy megöli, ha egy másik férfival látja.

Brian Jerrad Kaelin, az ismerősei által csak Katónak becézett színészpálya, aki házvezető és gyermekcsósz is volt, eredetileg Nicole házában bérelt egy szobát, ám Simpson rossz néven vette, hogy egy fiatalember lakik Nicole-lal egy fedél alatt, így saját maga szállásolta el a férfit.

A gyilkosság délutánján Nicole, a Brown család és néhány barátjuk a kilencéves Sidney táncelőadásán vett részt a gyermek iskolájában, ahol O. J. is jelen volt, de külön foglalt helyet, és nem csatlakozott a többiekhez. Este Nicole és társasága a Mezzaluna Trattoria nevű felkapott brentwoodi olasz étteremben vacsorázott, és Nicole jó ismerőseként mutatta be Ronald Goldmant, a pincért, aki másodállásban modellkedett, és ugyancsak színészi ambíciók fűtötték. Az 1968-as születésű, kítűnően teniszező és szörfölő, a kaliforniai életformát sikeresen elsajátító fiatalember 1985-ben költözött Los Angelesbe. Egy fitnesszterembe jártak Nicole-lal, és közeli barátságba kerültek, de ismerőseik nem tudtak romantikus kapcsolatáról. (Néhány hónappal a meggyilkolásuk előtt Nicole megengedte Ronaldnak, hogy vezesse a fehér Ferrarit, amit ő élete legintenzívebb eksztázisaként emlegetett.) A társaság este kilenc tájban hagyta el az éttermet, és Nicole két gyermekével, valamint egy másik ismerős gyerekkel átment még a szomszédos Ben and Jerry fagylatozóba. Kb. negyven perc múlva Nicole édesanyja, Juditha felhívta az éttermet, és közölte, hogy elveszítette a szemüvegét. Jelezték, hogy a szemüveg ott van, erre Nicole Ronaldot kérte meg arra, hogy munka után ugorjon be vele hozzá. A férfi a legrosszabb pillanatban érkezett meg a Simpson–Brown-házhoz...

Visszatérve a nyomozáshoz: június 14-én, délre a két vezető nyomozó jelenlétében dolgozó törvényszéki kőrboncnok, *dr. Irwin Golden* elvégezte a két holttest boncolását. 1980 óta dolgozott e munkakörben; több mint ötezer holttestet vizsgált már meg. Nicole sérüléseiből megállapította, hogy egyrészt az áldozat védekezett

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

(erre a kezén lévő sebekből következtetett), másrészt az elkövető nagy valószínűséggel balkezes volt, és hátulról vágta el a négy mély sebet szerző áldozat torkát. A halálos sérülést hátulról kapta, egy olyan erejű vágástól, amely kis híján az egész fejét levágta. Goldman is vélhetően hátulról kapta a halálát okozó sebet, de a patológus összesen 19 mély vágás- és szúrásnyomot rögzített a holttestén. Több egymásba érő, az elkövető féktelen dühére utaló vágást talált, amelyből legalább négy önmagában is halálos lett volna. A tetthelyről elvezető lábnyomok egyetlen elkövetőre utaltak, és a mindkét áldozat halálát okozó kés pengéjét legalább 15 cm hosszúnak becsülték. Később, a per alatt, a *National Enquirer* tizenkétezer dollárért megvásárolt egy nyilatkozatot a Los Angeles belvárosában lévő Ross Cutlery alkalmazottaitól, akik részletesen beszámoltak arról, amikor Simpson egy pontosan a halottkém jelentésében meghatározott paraméterekkel egyező, drága stiletto pengéjű kést vásárolt náluk.

Másnap reggel nyolc tájban Vannatter nyomozó felvett két, az áldozatoktól a boncoláskor levett vért tartalmazó fiolát, és azokat a Rockingham sugárúton talált vérrel történi egybevetés céljából a Los Angeles-i rendőrség vérvizsgálatokat végző szerológiai osztályára vitte, és ott *Colin Yamauchira* bízta.

Délután került sor *Allan W. Park* kihallgatására is, aki közölte, hogy 22.45 előtt kellett a Rockingham sugárútra érkeznie. Ő kb. húsz perccel korábban ért oda, és folyamatosan csöngetett, sikertelenül, a kaputelefonon. Kb. 22.50-kor egy sötét ruhás férfit látott a kocsibehajtón felrohanni, majd ez után egy magát Simpsonként azonosító férfi válaszolt a kapucsengőre, és közölte, hogy elaludt, de azonnal lenn lesz. Hamarosan meg is érkezett, roppant izzadt volt, és az egész út alatt járatta a légkondicionálót. Egy pártatlan szemtanú tehát egy kb. 182 cm magas, sötét ruhás férfi érkezéséről számolt be, majd húszpercnyi sikertelen csöngetés után (a 185 cm magas) Simpson végre válaszolt a csengetésre. A rendőrségre időközben telefonhívás érkezett *Nicole* egyik szomszédjától, *Jill Shively*től, aki 23.00 tájban egy majdnem balesethez vezető közlekedési incidensről számolt be: a San Vicente sugárút és a South Bundy sarkán egy fehér Ford Bronco, amelynek vezetőjében felismerte O. J. Simpson, átszáguldott a piros lámpán, és kis híján összeütközött egy másik autóval. Ugyanezt a vallomását az esküdszék előtt is megismételte, de „hazugság” és a szavahihetőség hiánya miatt a vádhatóság végül hivatalosan nem idézte be tanúnak: ugyanis noha korábban azt állította, hogy csak a családjának számolt be az eseményről, az információt ötezer dollárért egy televíziós bulvárműsorban is közreadta.

Június 16-án, csütörtökön a Rockingham sugárúti ingatlanban talált kesztyűről az előzetes DNS-vizsgálatok megállapították, hogy tartalmazza mindkét áldozat és Simpson vérét is. Időközben családja és barátai részvétele mellett eltemették

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Nicole Brownt. Később *Juditha Brown* felidézte, hogy a virrasztáskor O. J. odahajolt a nyitott koporsóhoz, szájon csókolta a halottat, és azt mormolta: „Annyira sajnálom, Nicky, annyira sajnálom.”

Másnap Vannatter, Lange és Clark egy négyoldalas letartóztatási parancstervezetet készítet, amelyet *Gil Garcetti*, a kerületi ügyészség vezetője hagyott jóvá. Ez után Lange felhívta Thompson, és felszólította, hogy ügyfele jelenjen meg a rendőrségen 11.00-ig, ellenkező esetben a nyomozók letartóztatják. Nicole temetése után Simpson egy barátja, *Robert Kardashian* San Fernando-völgyi lakásában tartózkodott. Miután Simpson 12.35-ig nem jelent meg a kapitányságon, három járőrökcsit küldtek az őrizetbe vételére. Időközben a rendőrség tudomást szerzett arról, hogy Simpson egy közeli barátjával, *Al Cowling*gal a fehér Ford Broncóban elhagyta *Kardashian* lakását.

14.00-kor *David Gascon* parancsnok, a Los Angeles-i rendőrség szóvivője sajtótájékoztatót tartott, és bejelentette, hogy O. J. Simpson ellen körözést adtak ki, és jelenleg szökésben van. 17.00-kor Simpson ügyvédje, *Robert Shapiro* is megjelent a kamerák előtt, és arra kérte ügyfelét, hogy haladéktalanul adja fel magát. Ez után *Robert Kardashian* olvasott be egy hosszú, zavaros, szentimentális és morózus búcsúlevelet Simpsonról, amelyben az ártatlanságát hangsúlyozza. Egyebek között olyanokat írt, hogy „Semmi közöm Nicole gyilkosságához. Ne sajnáljatok. Nagyszerű életem volt.”

Időközben – mobilhívások cellainformációit elemezve – a rendőrség kiderítette, hogy *Cowling* és *Simpson* az autópályán halad. 18.45-kor az Orange megyei kapitányság helyettes vezetője észlelte is a fehér Ford Broncót, amely nem engedelmeskedett a felszólításnak, hogy húzódjon le és álljon meg, hanem a vészvillogót bekapcsolva, 60 km-es sebességre lassítva haladt tovább. Közben *Cowling* a rendőrség segélyhívó számát tárcsázta, és kérte, hogy a rendőrség távozzon, mert Simpsonnak szuicid megnyilvánulásai vannak, és éppen pisztolyt tart a fejéhez. Eddigre a Ford feletti légtér megtelt a rendőrség és a tévétársaságok helikoptereivel, és kezdetét vette minden idők legnagyobb nyilvánosságot kapó valós idejű, ám lassított sebességű autósüldözése, amely az amerikai televíziózás legnézettebb eseménye lett: túlszárnyalta az ötven évvel korábbi holdra szállást. A helikoptererdő háborús jelenetet idézett, és még az is megtörtént, hogy a 7. csatorna nézői egy ideig az 5. csatorna logóját láthatták a képernyőn, amikor a helikopternek egy tanakodási időre távoznia kellett: a 7. csatorna vezetői inkább a konkurencia anyagának sugárzása mellett döntöttek, mint hogy akár csak időlegesen is lemaradjanak a tudósításról. Valamennyi rádióadó is e hírt sugározta, így a lassú üldözés hamarosan ujjongó karneváli tömeg sorfala mellett zajlott, előrevetítve a következő hónapok komédiáját. *Cowling* közben azt kérte, hogy hadd hajtsa Simpson házához.

E kérés teljesítésébe a rendőrség is beleegyezett, így – a médiafalkától követve – a közigazgatási határtól az Orange megyei és a Los Angeles-i városi rendőrség járőrei együtt kísérték be a csigalassan haladó üldözötteket a kommandósok által körbevett rockinghami házhoz. 19.50-kor a hosszú, lassú és őrült: kb. 75 kilométeren keresztül tartó és a rendőrökön kívül 95 millió tévénéző által kísért utazás véget ért, és Al Cowling leállította a fehér Ford motorját. A fogadóbizottság egy kisebb hadsereget tett ki: 27 Los Angeles-i kommandós, egy járműsemlegesítő különleges egység, két túsztárgyaló – és persze a soktucatnyi tévés helikopter a levegőben. Simpson csaknem egyórányi tárgyalás után, 20.45-kor szállt ki az autóból, és adta meg magát. Cowlingot és Simpsonat a kapitányságra vitték, az autóban pedig megtalálták Simpson útlevelét, egy műbajuszt és álszakállt, továbbá egy 357-es Magnum pisztolyt és nyolcezer dollár kézpénzt.

Az üldözés és a nyomozó hatóság munkája véget ért, de az igazságszolgáltatási folyamat korántsem zárult le. A terhetet, több mint ezer újságíró jelenlétében, 1994. június 17-én tartóztatták le, de – tekintettel a már az esküdtszék megalakításakor elinduló jogvitákra – a kettős gyilkosság tárgyában folyó tárgyalás csak 1995. január 25-én kezdődött el. Simpsonat, bár ártatlannak vallotta magát, a Los Angeles-i megyei börtönbe szállították, ahol a következő 15 hónapot egy televízióval, újságokkal és telefonnal felszerelt magánzárákában töltötte – egy átlagos, súlyos élet elleni bűncselekménnyel vádolt előzetes letartóztatotthoz képest nyilvánvalóan megkülönböztetett bánásmód mellett.

A tárgyalás

Az első tárgyalási napon nyilvánosnak és a tévékamerák által is rögzíthetőnek ítélt per vezetésére az illetékes bíróság elnöke a később sokat bírált, gyengekezűnek és általában véve alkalmatlannak talált, japán származású *Lance Ito* bírót jelölte ki. Ito felesége a Los Angeles-i rendőrség legmagasabb beosztású női alkalmazottja, a belső ellenőrzési osztály vezetőjeként szolgáló *Peggy York* százados. A védelmet egy olyan, hetente több tízezer, összesen hatmillió dolláros költséggel működő csapat alkotta, amelyben helyet kaptak társasági joggal foglalkozó sztárügyvédek és a Harvard elismert alkotmányjogász-professzora, *Alan Dershowitz* is. A vádat a 41 éves *Marcia Clark* és *Bill Hodgman* képviselte. Clark ambiciózus és tapasztalt, a legbonyolultabb ügyekkel foglalkozó különleges ügyek osztályára beosztott ügyész volt: több mint hatvan esküdtszéki tárgyalással és ebből húsz emberölési ügygel a háta mögött. Személyes motivációt is érezhetett az ügyben: tinédzserként megtámadták és megerőszakolták; első férje érzelmileg bántalmazta, a második-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

kal pedig vére menő gyermekelhelyezési pert folytatott. Hodgman az ügyészség helyettes vezetője volt, ugyancsak Ito bíró előtt ő képviselte a vádat a nagy port kavarázó 1991-es Keating-ügyben, ahol öt szenátor is vádlottak padjára került korrupciós vádakkal; diplomáciai és jogi szakértelmét széles körben elismerték. A Cowlingot érintő vádat a színes bőrű *Christopher Darden* főügyész helyettese képviselte, aki 19 emberölési ügyben ért el marasztaló ítéletet. Január 25-én Hodgman rosszul lett, és egészségi okokból leadta az ügyet, így az ő feladatait is Darden vette át.

Ito bíróhoz hasonlóan a szakma később lesújtó véleményen volt az ügyészekről. Derschowitz ezt mondta egy tévéinterjúban: „35 éves jogi praxisomban nem találkoztam még két, Clarkhoz és Dardenhez hasonlóan inkompetens kontárral. Egyszer fültanúja voltam annak, amikor Clark azt súgta egy kollégája fülébe: »Gondolj majd arra, hogy nincs rajtam bugyi.« És ez még a jobb pillanatai közé tartozott...”

Az ügy igencsak egyszerűnek ígérkezett a vád szempontjából, hiszen egy halom bizonyíték állt rendelkezésükre: Simpsonnak bizonyítottan erőszakos megnyilatkozásoktól terhes, abuzív kapcsolata volt az áldozattal; a tulajdonában állt egy a gyilkos fegyverhez hasonló kés; ott volt az áldozatok és a vádlott vérének is tartalmazó kesztyű (amelynek fél párja a gyilkosság helyszínén, a másik Simpson lakásán hevert); majd látjuk, hogy Simpson olyan cipőt viselt, mint amilyentől származó lábnyomokat találtak a helyszínen; és általában: mindenhol ott volt a vádlott vére, több helyen az áldozatokéval együtt. Simpsonnak volt indítéka, alkalmá is, csak éppen alibije nem.

A vádénál már csak a védelem stratégiája volt egyszerűbb: nem igazolni kell a vádlott ártatlanságát, hanem a nyomrögzítéskor tetten ért pontatlanságokra, valamint a rendőrségen belüli előítéletességre utaló tényekre alapozva aláásni a vád bizonyítékait, és minél erősebb gyanút ébreszteni az esküdtekben a tekintetben, hogy esetleg manipulált bizonyítékok is lehetnek az ügyben. Ne feledjük: a bizonyítás a vádat terheli, bizonytalanság esetén a vádlottat fel kell menteni. A vád feladata tehát a bűnösség bizonyítása; a védelemnek elegendő ennek hiányáról meggyőznie az esküdteket – de legalábbis kellőképpen érthetlenné tenni számukra a bizonyítást, és személyében kikezdeni a vád és a nyomozó hatóság tagjait. E stratégiába még az is belefér, hogy a védelem nevében beszélő egyes ügyvédek egyenesen azt állítják: a vádlott ártatlan, sőt egy rasszista, hazug, erkölcstelen, mindenre elszánt nyomozó hatóság és inkompetens technikai személyzet áldozata; csak egy újabb kiszolgáltatott színes bőrű a fehérek igazságszolgáltatásnak nevezett koncepciós eljárásrendjében, akit csak a bőrszíne miatt akarnak meghurcolni.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Az esküdtszék összeállítása ennek megfelelően fontos szerepet játszott a bírósági eljárás kimenetelében, amely tehát az első pillanattól tudatosan épített a faji retorika kihangsúlyozására. (Kevés ügyben kapott nagyobb megerősítést az a – Robert Frostnak tulajdonított – mondás, amely szerint az esküdtszék lényege, hogy tizenkét ember eldönti, hogy kinek van jobb ügyvédje.) Ne feledjük: az 1992-es, akkor nem is olyan távoli Los Angeles-i zavargások éppen amiatt törtek ki, hogy egy többségében fehérekkel álló esküdtszék felmentette a színes bőrű Rodney Kinget brutálisan agyonverő fehér rendőröket...

Július 25-én a *New Yorker* című folyóiratban megjelent egy terjedelmes írás, amely a Simpson ügyvédjével, Robert Shapíróval készített interjúkon alapult, és amely arról számolt be, hogy valószínűsíthető, hogy egy rasszista kijelentéseiről ismert rendőr helyezte el a döntő bizonyítéknak tekinthető véres kesztyűt a Simpson-házban. Ezt akkor még nevetségesnek találta a nyomozó és vádhatóság, hiszen az inkriminált Fuhrman nyomozó konkrétan a tizenhetedikként megjelent rendőr volt a helyszínen. Ennek ellenére, példátlan módon, a védelem a nyomozó személyes aktáját bizonyítékként kérte a bíróság elé tárni, és a személyes szabadság, valamint a magánlakás megsértésével vádolták a nyomozókat – kétségbe vonva, hogy a Simpson-lakásba nem a gyanúsított felkutatása, hanem épp hogy a személyes biztonsága miatti aggodalom miatt hatoltak be.

Szeptember 9-én *Gil Garcetti*, a kerületi ügyészség vezetője bejelentette, hogy nem kérnek halálbüntetést a vádlottra. Szeptember 21-én a védelem a házkutatási engedély megalapozatlanságának kimondására irányuló indítványt tett a bíróságnak. Ha a bíró helyt adott volna a kérelemnek, a „mérgezett fa gyümölcse” elv alapján a vád egyetlen ott talált bizonyítékot sem használhatott volna fel. A bíró szerint bár több ponton is téves, nem megfelelően bizonyított tényekre hivatkozva kérték az eljáró bírótól az engedély megadását, mégsem érvénytelenítette utólag a házkutatási engedélyt. Phil Vannatter nyomozót azonban – szokatlanul élesen – „súlyosan hanyagnak” minősítette. Valójában a házkutatás alapjául szolgáló indokok közül egyedül a Simpson chicagói elutazásának „váratlansága” volt valóiban (ténylegesen régen tervezett út volt): ezt Vannatter Kaelin és Arnelle június 13-án kora reggel tett nyilatkozataira alapozta. Arnelle ugyanis azt mondta: tudomása szerint az apja otthon van. A bíró azt is Vannatter szemére vetette, hogy a házkutatási engedély-kérelemben nem jelezte, hogy Simpson önszántából visszatért Chicagóból. Valójában a párhuzamosan folytatott nyomozati cselekmények miatt erről Vannatter a kérelem benyújtásakor még nem tudott. Ugyancsak megalapozatlannak minősítette a bíró a kérelemben bizonyítékként említett tényt, hogy a kesztyűn és a kocsifelhajtón a nyomozó vért talált volna. Ezt többéves nyomozói rutinja alapján valószínűsítette ugyan, ám kétségtelenül csak később állt rendelkezésre

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

az igazságügyi szakértői vélemény, így ekkor még tényleg pusztá feltételezés lehetett.

Részben a bíró erősen elfogult véleményére is támaszkodva, a védelem egyre erősebben épített a rendőrség által koholt bizonyítékok stratégiájára, és gyakran szivárogtatott ki erre vonatkozó utalásokat a sajtónak. Szeptember 26-án, példátlan módon, a védelem nem kevesebbet kért a bíróságtól, mint hajmintát Fuhrmann nyomozótól, valamint a nyomozás során viselt ruházatának, cipőjének és az általa használt gépkocsinak a vizsgálatát.

Az esküdtszék november 8-ra állt fel: nyolc színes bőrű, egy hispán, egy fehér és két „vegyes” származású taggal. (Igaz, a tárgyalás végére csak hatan maradtak). A Newsweek szerint ezzel a faji összetétellel lényegében borítékolható volt a vád pervesztessége.¹¹ Az esküdtek, hogy ne befolyásolják őket az eljárásban elhangzottakon kívüli információk, január 11-től október első hetéig, 267 napon át, a tárgyalás befejezéséig a külvilágtól elzárva, az Intercontinental Hotel ötödik emeletén voltak kénytelenek lakni, és a családi otthonuk helyett mindennap ide tértek vissza a tárgyalóteremből.

A tárgyalás 1995. január 23-án kezdődött. A vád egy a volt feleségétől elszakadni képtelen, egyébként is erőszakos férj által szándékosan elkövetett emberöléséről beszélt, ahol a második áldozat véletlenül, rosszkor volt rossz helyen. Hangsúlyozta, hogy Simpsonnak a gyorséttermi étkezés és a limuzinba történő beszállás időszakára, azaz 21.40 és 22.55 közöttre nincs alibije, a gyilkosságok pedig 22.15 körül történhettek – leginkább az akita ugatásából következően. Clark ismertette a bizonyítékokat, miszerint egy vércsík vezetett Nicole holttestétől Simpson kocsijáig és lakásáig; Simpson hajszálát megtalálták az áldozatok mellett fekvő kötött sapkán, és a Simpson lakásában lévő zoknin fellelhető volt az áldozatok vére.

A védelem képviselőjében a színes bőrű sztárügyvéd, *Johnnie Cochran* a vádlottat ártatlannak mondta, és két olyan tanút is megnevezett, akik erre bizonyítékkal szolgálhatnak: egyikük, *Mary Anne Gerchas*, egy ékszerüzlet tulajdonosa négy, kötött sapkát viselő férfit látott éjszakai sétája közben egy jelöletlen gépkocsiba ug-rani és elhajtani a bűncselekmények helyszínéről. *Rosa Lopez*, Simpson egyik szomszédjának házvezetője pedig azt állította, hogy a gyilkosság idején látta Simpson kocsiját a lakása előtt parkolni. Később mindkét tanú szavahihetősége kapcsán súlyos aggályok merültek fel: soha többet nem idézték be őket, és a vé-

¹¹ Az „esküdtpsziológia” kimunkált, igencsak összetett tudományterület, amelynek eredményeit az esküdtszék tagjainak jóváhagyásakor a védelem és a vád egyaránt igénybe vette. A nők (esetünkben tízen voltak) például általában nyitottabbak ugyan a családon belüli erőszakban érintett vádlottak elítélésére, de a színes bőrű nők kevésbé empatikusak a színes bőrű vádlottak fehér áldozataival.

delem sem hivatkozott az általuk elmondottakra. A védő állítása szerint Simpson egész éjjel golfozott otthonában, és valamennyi bizonyíték koholt, ugyanis a rendőrök nem „számoltak el” az összes vérmintával a bűnügyi laborban, és egy részét arra használták fel, hogy elhelyezzék a vádlottra nézve inkrimináló helyeken, például a zoknin.

A védői stratégia tehát két szálon futott, és egyik sem a vádlotthoz, hanem az intézkedő rendőrökhöz kapcsolódott: egyiküket mindenre elszánt, a bizonyítékok meghamisításától sem visszariadó rasszistának állítva be; másrészt a rendőröket a perdöntő DNS-t tartalmazó vérminták nem megfelelő kezelésével és manipulálásával vádolva.

Január 31-én megkezdődött a védelem tanúinak meghallgatása. Elsőként *Sharyn Gilbert*, a Los Angelesi rendőrség telefonos diszpécser, majd *John Edwards* nyomozó jelent meg, és beszámoltak az 1989. január elsejei intézkedés körülményeiről, amikor is a véresre vert, monoklival és nyakán fojtogatásnyomokkal a bokrok közül kifutó Nicole a kikerülő rendőr karjába kapaszkodva azt kiáltotta, hogy: „Meg fog ölni, meg fog ölni!” A jegyzőkönyv szerint ez volt a nyolcadik alkalom, amikor rendőrt kellett hasonló ügyben hívni a Rockingham sugárúti lakáshoz.

A védelem csodafegyvere azonban Fuhrman nyomozó volt. A vád tiltakozása ellenére a bíró engedélyezte, hogy a rendőrnek válaszolnia kelljen arra a kérdésre, hogy: „Kiejtette-e azt a szót az elmúlt tíz évben, hogy nigger?” Fuhrman nemel felelt, erre bejátszottak egy olyan, tíz évvel korábbi, magnetofonra rögzített (Laura Hart McKinney irodalomprofesszor által egy dráma megírásához nyersanyagul szolgáló) dialógussorozatot, amelyben Fuhrman 41 alkalommal használja a „nigger” kifejezést. A rendőr próbálta megmagyarázni, hogy a professzor a barátja, és egy fiktív karakter bemutatásában segédkezett, amelyben Fuhrman rendőri tapasztalatára építettek. A bíró azonban vevő volt a védői stratégiára¹², és abba is beleegyezett, hogy a védelem 61 részletet lejátsszon a beszélgetésekből. Az ügyvédek állítása szerint a mindenre elszánt, elkötelezett rasszista rendőr nem kevesebbet tett, mint hogy felvette a holttestek mellett fekvő kesztyű egyikét, és becsempészte Simpson lakásába. Erre semmilyen konkrét bizonyítékkal nem szolgáltak ugyan, ám alkalmas volt arra, hogy felépítsék a megtévedt, bűnös és veszélyes, de legalábbis nem teljesen megbízható rendőr képét. Cochran a „hazug, népirtó zsarú csalásának megfékezésére” szólította fel az esküdteket, a magnófelvétel mellett egy ingatlanügynök írásos vallomására hivatkozva, aki azt állította, hogy egyszer Fuhrman azt mondta neki, hogy „valamennyi niggert össze kéne terelni és meggyújtani”.

¹² Ezért hamis tanúzásért kétszáz dollár büntetésre ítélték.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

A per lezárulta utáni évben, amikor Fuhrman már nyugdíjazását kérve távozott a testületből, a Los Angeles-i rendőrség belső ügyosztálya hat hónapos átfogó vizsgálatot rendelt a Fuhrman által foganatosított intézkedésekkel kapcsolatban, elsősorban kisebbségi, általa intézkedés alá vont személyek és ügyészek bevonásával. A vizsgálat anélkül zárult le, hogy egyetlen terhelő információra, kifogásolt eljárásra fény derült volna. Ettől függetlenül a perben a védelem hiába hajtogatta elkeseredetten, hogy az egyetlen „n” betűvel kezdődő szó, ami az ügyben lényeges, az a „Nicole”...

A védelem másik kulcsembere Tom Lange nyomozó volt, akinek leginkább ama empátiától és kegyeleltől vezérelt tettét vették górcső alá, amikor is egy takaróval elfedte Nicole testét a kamerák és teleszkópos fényképezőgépek előtt. Noha a bűnügyi labor nem talált idegen szövetet a holttesteken, ezt gyanús és szabályszerűtlen bizonyítékkezelésként állították be, miként azt is, hogy egy a Nicole lakásának hátsó aijtájánál lévő véryomot csak július 3-án fedezett fel és vetetett fel Hodgman. Bizonyíték helyett inszINUÁCIÓRA épült az a védői támadás is, amellyel ugyancsak Lange-et célozták, azt firtatva, hogy miért nem kerestek kábítószer-kereskedelmre és drogleszámolásra utaló nyomokat az ügyben, hiszen Nicole egyik barátnőjének, *Faye Resnick*nek – a Beverly Hills-i elit ismert alakjának – a volt férje nemcsak porszívó-, hanem kábítószer-kereskedő is volt, és nem lehet kizárni, hogy így próbáltak volna ráijeszteni.

A nyomozók személyének ellehetetlenítése, valamint a bizonyítékok meghamisítását illetően legalábbis a lehetőség elfogadtatása mellett a védelem jelentős energiát fektetett a tudományos eszközökkel lefolytatott bizonyítási eljárásba vetett bizalom aláásásába is. Természetesen itt is a vérminták álltak a középpontban. Hatékonyan bizonyult az a stratégia, amelynek következtében a rendkívül bonyolult technikai, természettudományos részletekre kiterjedő vita teljesen követhetlenné vált az esküdtek számára, így végül megingott a bizalmuk e bizonyítási eszközben. Alan Dershowitz, a harvardi jogászprofesszor maga is azt nyilatkozta, hogy: *„A szakértői vélemények jelentős része számomra is értelmezhetetlen volt, pedig huszonöt éve tanítok jogot és természettudományokat.”*

Dennis Fung, a kriminalisztikai műveleteket irányító rangidős szakember április 3-tól három héten keresztül felelt a vád és a védelem kérdéseire. A szakértő 11 éve dolgozott a szakmában, több mint ötszáz bűnügyi helyszínen vezette a nyomelemzési és -rögzítési munkálatokat. A vád állítása szerint Simpson bűnösségét a házában talált fél pár kesztyűn és zoknin talált véryomok bizonyítják. A védelem is ezekre hegyezte ki tehát a stratégiáját. Simpson védői csapatának tagja volt *Barry Scheck* és *Peter Neufeld*. Ők kisebbségi származású vádlottak és elítéltek DNS-vizsgálatok alapján történő felmentésére szakosodtak, jelentős sikert és hírnevet

szerezve e tevékenységükkel a szakmában. (Neufeld egyébként a családon belüli bántalmazás miatt előálló sajátos, a kóros elmeállapot egy speciális formájaként elismert, büntethetőséget kizáró ok elfogadtatásának úttörőjeként ismert.)

Scheck egyebek között arra vonatkozó kérdéseket tett fel Fungnak, miként lehet, hogy Simpson vérének egy műanyag zacskóban tárolták, amelyet az asszisztense, Andrea Mazzola kezelt; emellett arra is kíváncsi volt, hogy a Ford Broncot miért nem zárták el rögtön mint perdöntő bizonyítékok forrását; továbbá szembesítette egy olyan sajtófotóval, ahol egy gumikesztyűt nem viselő személy a kezében tartja a Nicole édesanyjának szemüvegét tartalmazó, vérfoltoktól tarkított borítékot. Fung beismerte, hogy a kocsirol csak reprezentatív mintákat vettek, ezért fordulhatott elő, hogy még hat héttel a bűneset után is találtak vérnyomokat. Ugyancsak elismerte, hogy átmeneti jelleggel műanyag zacskókba is rögzítettek vérmintát, noha az a vizsgálatok eredményét akár torzító baktériumnövekedést okozhat. Hosszú vita folyt a bűnügyi helyszínelési jegyzőkönyv egy hiányzó oldaláról is, ezzel Scheck a manipulációt kívánta bizonyítani, konkrétan azt, hogy Fung csak később kapta meg Simpson vérének Vannattertől, ám végül a lap előkerült egy laboratóriumi feljegyzéseket tartalmazó iratból, és a bíró úgy ítélte meg, hogy az iratkeveredés nem volt szándékos. Fung meghallgatása április 18-án fejeződött be (a végén, mindenki megdöbbenésére, kezét rázotta a vádlottal és ügyvédekkel), és cáfolta, hogy bármilyen hibát követtek volna el, vagy bármit eltussoltak volna. Ezután, április 20-tól, négy teljes napon át Mazzola meghallgatása következett, aki – ellentmondva főnöke állításának – elismerte, hogy a legtöbb vérmintát egyedül, felettese felügyelete nélkül rögzítette. Neufeld, azt állítva, hogy az asszisztens hanyag munkát végzett, több videofelvételt is bemutatott, amelyeken látható, amint Mazzola belenyúl egy lábnyomba, piszkos kézzel töröl le egy csipeszt, illetve elejt egy vérmintát tartalmazó pálcikát. Ezeket a hibákat természetesen a tanú is elismerte, ám cáfolta, hogy bárki bizonyítékokat hamisított volna. Mindamellett nem tudta megerősíteni, hogy bizonyosan iktatta-e a Simpson vérének tartalmazó fiolát az első napon – megerősítve ezzel a Vannattert inkrimináló vádakat. A vád kérésére Greg Matheson, igazságügyi vegyész szakértő, a bűnügyi labor szerológiai osztályának vezetője is megjelent, és kijelentette, hogy Mazzola hibái, botlásai bármelyik tapasztalt szakemberrel előfordulhatnak, továbbá bizonyítottan mondta, hogy a kocsi felhajtón talált vérnyomok egyeznek a Simpsonéival, hozzátéve, hogy a vértípusa olyan, amilyen kétszáz ezer emberből csak egynek van.

Annak ellenére, hogy 45 vérmintából végeztek DNS-vizsgálatot, a védelem ezek iránt is igyekezett erős kétséget ébreszteni: egyfelől azt állították, hogy Simpson vérének a rendőrök helyezték el a különböző helyszíneken, másfelől megkérdőjelezték a vér- és DNS-vizsgálatok megbízhatóságát is. Május 8-án Robin

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Cotton, a vérmintából DNS-vizsgálatokat végző piacvezető laboratórium, a Cell Mark Diagnosis igazgatója is megjelent szakértőként. Megjegyzendő, hogy a DNS-bizonyíték súlya, azaz két DNS-profil azonossága az úgynevezett „egyezési valószínűséggel”¹³ (match probability) mérhető. Az egyezési valószínűség annak az esélye, hogy egy a populációból véletlenszerűen kiválasztott DNS-profil meg egyezik a kérdéses – például a helyszíni mintát jellemző – DNS-profillal. Cotton egy a 170 millióhoz tette az egyezési valószínűséget a holttestek mellett lévő vérben kimutatható DNS, valamint Simpson DNS-e esetében; állítása szerint ez az arányszám a Simpson hálószobájában talált zoknin lévő vér DNS-e és Nicole DNS-e esetében pedig egy a 9,7 milliárdhoz. Neufeld ezzel szemben ismételtlen egyrészt a vérminták felvételekor és tárolásakor elkövetett szabálytalanságokat hangsúlyozta, valamint azt, hogy az elmúlt években a Cell Mark Diagnosis több esetben is elkövetett már eljárási szabálytalanságot.

Május 16-án a vád második DNS-szakértőjének, az igazságügyi minisztérium DNS-laborjában dolgozó, 19 éves szakmai múlttal büszkélkedő Gary Simsnek a meghallgatására került sor. Ő is megerősítette, hogy a zoknin talált vér Nicole-é, a kocsiban pedig Simpson, Nicole és Goldman vére egyaránt fellelhető. Május 23-án Sims munkatársa, Renee Montgomery hozott bizonyítékokat arra, hogy a Simpson házában talált kesztyűn megtalálható Nicole DNS-e. Végül a vád utolsó szakértője a Los Angeles-i rendőrség kriminalisztikai osztályán dolgozó Colin Yamauchi volt, akire Scheck teljes erővel zúdította támadását: megvádolta azzal, hogy nem tartotta be a különböző vérvizsgálati eredmények elkülönített regisztrációjára és a minták szennyeződésének megakadályozására vonatkozó szabályokat, illetve nem cserélt kesztyűt a különböző vizsgálatok között, így azokról átkerülhettek máshová DNS-minták. Azt Yamauchi is elismerte, hogy egy alkalommal Simpson vére a gumikesztyűjére került, ám tagadta, hogy részt vett volna bármilyen, az e vért a vádlott házában talált kesztyűre juttató konspirációban.

Mire bizonyítást nyert volna, hogy a Simpson hálószobájában talált zoknin lévő vér és Nicole vére esetében az egyezési valószínűség egy a 21 milliárdhoz, addigra az esküdtek számára teljességgel követhetelenné vált a tudományos szakki-fejezésekkel terhelt, súlyosan technikai vita a vád szakértői és a védelem között. Olyannyira, hogy május 18-án, az immár 133 napja a külvilágtól elzárt, szellemileg kimerült esküdtek számára a bíróság költségén a bíró egy kirándulást szervezett a Miss Saigon színházi előadására és a Goodyear léghajóra. Eddigre tehát a laikusokból álló esküdtszék már több mint két hónapja volt kitéve a rendkívül bo-

¹³ Egyed Balázs: Mitokondriális DNS és mikroszatellita polimorfizmusok igazságügyi genetikai aspektusú vizsgálata a magyar népességben. Doktori értekezés. ELTE TTK Biológia Doktori Iskola. Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, 2007 http://www.bszi.hu/e107_files/downloads/Egyed_Balazs_PhD_dolgozat.pdf

nyolult, tudományos nyelven folytatott, bűnügyi szakértők között folyó vitának. Például: az ötvenezer oldalnyi tárgyalási jegyzőkönyvben tízezerszer szerepel utalás a DNS-re, és bár a bizonyítás szempontjából ez nyilván lényeges, perdöntő kérdés volt, az esküdtek képtelenek voltak követni a tudományos eszmefuttatásokat, és ennek árát végül a vád volt kénytelen megfizetni.

Ugyancsak gondja volt a vádnak a többi tárgyi bizonyíték meggyőző bemutatásával is. A bizonyítás záróköve a kesztyű volt. Különösen ironikus, hogy az Aris Gloves által limitált szériában gyártott, 70263-os modellszámú, XL-es méretű, barna, kasmírbélésű, a tenyérenél lévő karakteres mintázatáról könnyen felismerhető, kizárólag a New York-i Harmadik sugárúti Bloomingdale'sben 1989 és 1992 között, 110 dollárért árusított tárgyat nagy valószínűséggel Nicole vette ajándékba a férjének. A bolt mindössze 240 darabot adott el e termékből, és a többiit visszaküldte a gyártónak. A vád több fényképet is bemutatott, ahol 1993 és 1994 között Simpson e kesztyűben látható sportközvetítőként. Az ügyészség által bekért tanú, *Richard Dubin*, az Aris Gloves volt elnökhelyettese azonosította is a kesztyűt. Kollégái határozott ellenjavaslatára mellett Darden ragaszkodott ahhoz, hogy Simpson próbálja fel a bizonyítási eszközt. Vannatter, akinek ugyanakkora keze volt, mint Simpsonnak, korábban már megtette ezt, de Cochran ragaszkodott ahhoz, hogy a vádlott gumikesztyűt viseljen a próba idején. A látványos jog- és médiatörténeti pillanat kellőképpen teátrális volt: Simpson hiába erőlködött a tévékamerák keresztüzében, képtelen volt a kezére húzni a bizonyítékot. Felmerült ugyan a gyanú, hogy Simpson olyan gyógyszerrel szed reumás tüneteit, ami miatt duzzadtabb a keze; illetve Rubin később, amikor ismételtén megjelent a bíróság előtt, azzal magyarázta mindezt, hogy a vizsgálatok során a kesztyűt ért folyadék hatására (ne feledjük: órákon át vérben ázott, majd többször lefagyasztották és felolvasztották) az egy teljes számmal kisebb lett. Hiába kerítették később egy pár új, a bizonyítékhoz hasonló gyártású kesztyűt, amely tökéletesen illett a vádlott kezére (és hiába nyilatkozták utólag többen is azt, hogy szerintük Simpson csalt a nyilvános próbán), az esküdtek bizalma láthatóan megingott e bizonyítékban is. Cochran többször is elismételte a próba előtti felszólalását: „Ha nem illik a kezére, fel kell menteni!”

Ugyancsak jelentős szerepet kapott a lábnyom és az ahhoz tartozó cipő. *William Bodziack*, az FBI legelismertebb lábnyomszakértője megállapította, hogy a nyom egy gofri alakú lenyomatot hagyó, olasz gyártmányú, 160 dolláros Bruno Magli cipő, amelyet Amerikában mindössze negyven helyen lehetett kapni, és amelyből Simpson méretében csak háromszáz darabot adtak el. (Simpson, a lakosság csupán kilenc százalékához hasonlóan, 46,5-es méretet hord.) Simpson tagadta, hogy valaha is lett volna a tárgyaláson bemutatotthoz hasonló, állítása szerint „rohadt ronda” cipője, ám egy az *Associated Press* fotósa által 1993. szeptember 26-án készített felvételen ilyen cipőben volt látható.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Ugyancsak fontos volt *Doug Deedrick*, az FBI haj- és szövetszakértőjének meghallgatása, ő ugyanis olyan szakvéleményt adott, amely szerint a Goldman ingén és a bűncselekmény helyszínén talált sapkán talált 12 hajszál Simpsoné, a házában talált kesztyűn lévő pedig a két áldozatéi. Azt is bizonyítottak mondta, hogy Goldman ingének szövege megegyezik a Simpson hálósobájában talált zoknin felfedezettekkel, valamint hogy a tetthelyen talált sapkán lévő szövet egyezik a kesztyűn lévővel.

Mindezek a bizonyítékok nem különösebben hatották meg az esküdteket – nem úgy, mint *Frederic Reiders*, a védelem által beidézett bűnügyi toxikológus szakértő EDTA-val kapcsolatos szakvéleménye. Ezt a vegyületet a véralvadás megakadályozására használják (az alvadt vér ugyanis már alkalmatlan lenne a DNS-elemzésre) laboratóriumi körülmények között, de az emberi vérben is megtalálható, mint ahogy festékekben és öblítőszerekben is. A védelem összeesküvés-elmélete szerint a zoknin és a Nicole holtteste mellett egyaránt fellelt anyag a vádlott rendőrség által levett vérével tartalmazó fiolából került a tetthelyre. Hiába érvelt a vád, hogy az EDTA bármilyen festett felszínről odakerülhetett, az esküdtek számára meggyőzőnek tűnt a védelem feltevése. Mint ahogy az sem okozott problémát számukra, hogy Cotton egyértelműen kijelentette, a Nicole-tól származó, a zoknin talált vér (amely az összeesküvés-elmélet szerint a rendőrségi laborból került volna oda) frissebb volt annál a jóval inkább lebomlott (és ezért EDTA-kezelést igénylő) vérmin-tánál, amelyhez a két nappal későbbi boncoláskor jutottak – noha a vér szétesése nem visszafordítható folyamat. Az esküdtek mindenesetre nem értették, hogyan kerülhetett EDTA csupán e két vérnyomra, míg a többire – a Simpson ujjából származókra, esetenként a napokkal később felvettekre – pedig nem.

Az 58 tanú és szakértő meghallgatása, valamint 488 szemletárgy bemutatása után az ügyészség július 6-án fejezte be bizonyítékai felsorolását; remélve, hogy meggyőzték az esküdteket arról, hogy a gyilkosság helyszínén megtalálták Simpson lábnyomait, a sapkáját a hajával és nyolc különálló vérnyomot a DNS-ével; a lakásában egy olyan fél pár kesztyűt, amelyen megtalálható volt az egyik áldozat, Goldman vére, a párja pedig a tetthelyen; továbbá ugyanitt volt egy zokni, amelyet telefröcskölt a másik áldozat vére; a kocsiában pedig fellelhető volt mindkét áldozat vére – és mindezeket szigorú ellenőrzés alatt, két különböző laboratóriumban vizsgálták és azonosították.

Az esetet elemző szakemberek rendszeresen rámutatnak azokra a potenciális bizonyítási lehetőségekre, amelyeket a vád, a DNS-re épített kriminalisztikai bizonyítékok elegendőségébe vetett bizalma miatt végül is mellőzött. Jill Shivelyt például egyáltalán idézték be tanúnak a bíróságra, pedig 23.00 óra tájban Simpson Fordját egy balesetközeli helyzetben látta. Ugyancsak nem hivatkoztak Simpson

bűnösségének közvetett bizonyítékaként az autósüldözésre és az igazságszolgáltatás előli menekülésre; ahogy a gyilkos fegyverre sem, amelyhez hasonló kés bizonyítottan a vádlott tulajdonában volt. Hasonlóképp nem idézték be tanúnak a bántalmazott nők menedékházának azon munkatársát, akit négy nappal a gyilkosság előtt hívott fel Nicole, beszámolva arról, hogy volt férje zaklatja, és talán meg is öli, ha más férfival találja. Ezt Nicole barátai, Faye Resnick és *Cynthia Shahian* is megerősítették volna, de a vád megítélése szerint szóbeszédre történő hivatkozással a bíró elutasította volna e vallomások bizonyítékkénti figyelembevételét. És ott volt még a sajtót megjárta Grier-történet is. Noha a bíró szerint Simpson nem kívánt élni a gyónási titkon alapuló mentességével, nem engedélyezte, hogy a vád tanúként meghallgathassa Simpson régi barátjának, az egykori amerikai futballistából lett lelkésznek, *Rosey Grier*nek (és *Jeff Stuart* büntetés-végrehajtási tisztnek) a vallomását arról az esetről, amikor az előzetesben lévő Simpson a beszélőn egy alkalommal lecsapta a kagylót, és így kiáltott fel: „Nem akartam! Annyira sajnálom!” Grier az üvegfalon át azt kiáltotta: „O. J., meg kell tisztulnod! El kell mondanod valakinek!”

Mindenesetre a több mint kilenc hónapja húzódó per végére a családjuktól elzárt, teljes izolációba kényszerített esküdtek a kimerülés határára kerültek, a sajtó pedig a tárgyalásvezető bíró alkalmatlanságáról szóló hírektől zengett, ami egyrészt az ügy elhúzódásában, másrészt az ügyvédi rabulizmus féktelenségében jelentkezett. Szeptember 29-én, pénteken, késő délután a bíró ellátta instrukciókkal az esküdteket, és visszaküldte őket a szállodába, azzal, hogy hétfőig ne lássanak hozzá a döntéshozatalhoz. Az esküdtek hétfőn, 9.16-kor kezdték a tanácskozást, és 14.28-kor jelezték a bírónak, hogy meghozták a döntést, ő pedig bejelentette, hogy az ítélethirdetésre másnap 10 órakor kerül sor. Eddigre nemcsak televíziós helikopterek tucatjai és érdeklődők tömege vette körül a bíróság épületét, hanem rendőrök százai is, bevetésre készen arra az esetre, ha egy újabb zavargás törne ki. Clinton elnököt és a kaliforniai kormányzót is felkészítették egy ilyen lehetőségre.

Az ezután következő események ismertek: az esküdtszék felmentette a vádlottat; ezzel muníciót szolgáltatva az amerikai igazságszolgáltatási és jogrendszer, de az egész társadalom és politikai élet éles hazai és nemzetközi kritikájára.

Epilógus

A szakmai és szélesebb társadalmi közvélemény felfokozott érdeklődésére tekintettel az ügy a tárgyalóterem kiürülése után is éles vitákat generált. Megszámlálhatatlanul sok cikk és számos könyv dolgozta fel az esetet. A közvetlen szereplők kö-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

zül Clark, Shapiro, Fuhrman, három esküdt és maga Simpson is írt egy-egy könyvet. Utóbbi 2006-ban írt *If I did it* (Ha megtettem volna) című könyvét a kiadó végül az utolsó pillanatban mégsem jelentette meg, majd hosszas pereskedés után a Goldman család megszerezte a szerzői jogokat, és a cím első szavát alig látható tipográfiával szedve, a *Confessions of the killer* (A gyilkos vallomásai) alcímmel kiegészítve jelentette meg. Sokat elárul, hogy O. J. egykori barátja, Mike Gilbert *How I helped O. J. get away with murder: The shocking inside story of Violence, Loyalty, Regret and Remorse* (Hogyan segítettem O. J.-nek, hogy megússza a gyilkosságot: egy résztvevő sokkoló tanúságtétele erőszakról, lojalitásról megbánásról és szégyenről) megjelentetett egy könyvet, amelyben beszámol arról, hogy O. J. rendszeresen, és a gyilkosság napján is marihuánát, altatót és sok sört fogyasztott... Clark és Darden 14 330 és 10 747 dolláros jutalmat kapott (az évi 96 828 dolláros fizetésük mellé; igaz, az összeg a védelem szakértőinek és ügyvédeknek kevesebb mint egyheti jövedelme volt). Clark később 4,2 millió dollárt keresett a perről írt könyvével.

Egy évvel később, 1996. október 23-án a Brown és a Goldman család az őket ért nem vagyoni kárért újabb, polgári pert indított Simpson ellen ezúttal egy kilenc fehér és egy-egy színes bőrből, hispánból és ázsiaiból álló esküdtszék előtt. A polgári perben a bizonyítás szabályai eltérők. Az esküdtszék hat napon keresztül mérlegelte a bizonyítékokat, majd Simpsonsot vétkesnek találta, és nyolc és fél millió dollár kártérítést ítél meg az áldozatok családjának. Ezt később egy 25 millió dolláros büntető kártérítési kérelemmel is kiegészítették.

Simpson az összeget soha nem fizette ki: ügyvédje, Robert Baker közölte, hogy ügyfele tönkrement, tízmilliós vagyonából 856 157 dollár adóssága lett, és adókban, ingatlan-törlesztőrészletekben és ügyvédi költséghátralékban további 685 248 dollár tartozást halmozott fel. A bírósági végrehajtás alól mentes négy-millió dolláros nyugdíjalapja azért így is hozott neki havi húszezer dollárt. Gyermkeivel egy kisebb, másfél millió dollár értékű házba költözött Floridában, ahol az állam törvényei szerint a további keresménye, így a 3,9 millióért eladott rockinghami ház is mentes a bírósági végrehajtás alól. Simpson 2000-ben megnyerte a Nicole szülei által indított, igencsak kemény gyermekelhelyezési pert is.

Ezzel azonban még nem ért véget Simpson bírósági karrierje: 2000-ben, miután elmulasztotta megadni az elsőbbséget egy stoptáblánál, és a hirtelen fékezésre kényszerülő, szabályosan haladó autós rádudált, kocsijával megállásra kényszerítette a vezetőt, rátámadt, letépte háromezer dolláros napszemüvegét, majd csak saját gyermekei jajveszékelésére tekintettel állt el a további erőszakoskodástól. A rendőri intézkedés és a kilencezer dollár óvadék letétele után szabadlábban védekezett, de a 16 évnyi szabadságvesztéssel fenyegető vádpontok alól

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

egy újabb esküdszék 2001 októberében újra felmentette. Addig az ideig egyébként a barátnője, *Christine Prody* négyezer hívott rendőrt családon belüli erőszak miatt; 2004-ben pedig egy műholdas televíziós program illegális vétele miatt vesztett 25 ezer dollárt és további 33 678 dollár perköltséget.

A következő, és ez idáig utolsó epizód 2007. szeptember 14-én kezdődött, amikor a hatvanéves Simpson ismét a hírekbe került: ezúttal fegyveres rablásért, amelyet hat társával együtt egy Las Vegas-i kaszinó és szálloda szobájában követett el. A fegyverrel megszerzett – Simpson állítása szerint ellopott, és általa csak visszavett – tárgyak (fényképek, dedikált labdák) egy sportemléktárgy-gyűjtő tulajdonában voltak. O. J.-t szeptember 16-én letartóztatták, és 2008. október 3-án, pontosan 13 évvel a Los Angeles-i gyilkossági vád alóli felmentés után a bíróság 15 évi szabadságvesztés-büntetésre ítélte, legkorábban 2017-ben szabadulhat. Simpson védői perújítást kértek, ám a következő ítélet 33 évre súlyosbította a büntetést. Jelenleg a 1027820-as számon regisztrált elítéltként egy nevadai büntetés-végrehajtási intézetben él, és Kalifornia államnak 1,44 millió dollár adóval tartozik.

Az ügy tanulságai elgondolkoztatók.¹⁴ Noha a tárgyalás kétségkívül sokat rontott az ügyvédi, sőt általában a jogászai szakma amúgy is alacsony presztízsén Amerikában, és még az igazságszolgáltatásba vetett hitet is megingatta, de tulajdonképpen mégis sikeresen vizsgázott a rendszer: a vád nem tudta meggyőzni a bíróságot a vádlott bűnösségéről, így az nem tehetett mást, mint hogy felmentette. Fanyaloghatunk ugyan az infotainment média által uralt világ szörnyűségein, valamint a hírességek kultusza által virágzó voyeurizmus terjedésén, amely a büntető igazságszolgáltatást is elérte, az is tény azonban, hogy ha egyszer a világ így működik, ebből a vád- és nyomozó hatóságoknak is okulniuk kell. Minél nagyobb a közvélemény érdeklődése, annál inkább be kell tartani az eljárási, bizonyítékezelési és rögzítési szabályokat, azaz a nagykönyvben írtak szerint kell eljárni. Ez, a kezdettől ismert médiaérdeklődés ellenére, nem volt elmondható az ügyben folytatott nyomozati munkáról. Bármilyen cinikus és demagóg is a védelem perstratégiája: az egyébként az intézményesített rasszizmus bélyegével (nem aaptalanul) hírbe hozott, és esetenként (más ügyekben) a tárgyi bizonyítékokkal is bizonyítottan manipuláló nyomozó hatóságnak fel kell készülnie arra, hogy a büntetőeljárási vagy esküdszéki rendszer sajátosságaiból fakadóan ilyen támadási felülettel is

¹⁴ Fontos hangsúlyozni, hogy a faji kártya mellett a Simpson-ügyben a „celeb-dimenzió” is releváns. A hírességek ügyeiben eljáró, alkalmanként szelektíven elnéző bíróságokról gyakran olvashatunk. 2010 tavaszán például, nyilván nem függetlenül a kialakult médiahirveréstől és az Oscar-díjas Michael Douglasnek mint apának a bírósághoz írt levelétől, Cameron Douglas mindössze öt év börtönt kapott az amúgy tíz évvel büntetendő (és általában büntetett) kábítószer-kereskedelmért. Gina Serpe: Did Michael Douglas' Son Get Celeb Treatment With Reduced Sentence?

http://uk.eonline.com/uberblog/b177255_did_michael_douglas_son_get_celeb.html#ixzz0nj0matj2,

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

számolnia kell. A rendőr, az ügyész és a bíró is közhatalmi szerv képviselője, így az ilyen szerepet betöltőknek személyüket és a szervezetüket illetően is erős kritikát kell tudniuk elviselni, és helyes, ha szoros társadalmi ellenőrzés mellett végzik a munkájukat. Ha pedig hibáznak, és az említett szempontok tekintetében felkészületlenül, vakon bíznak a tárgyi bizonyítékok meggyőző erejében, még egy ilyen triviális, érdemi nyomozást nem is, inkább csak nyomrögzítést igénylő ügyben is vesereséget szenvedhetnek: méghozzá az adott bűneset mellett a társadalmi megbecsülés és a szakmai presztízs vonatkozásában is.

FORRÁSOK

- Bosco, Joseph:** A Problem of Evidence. William Morrow & Co., New York, 1996
- Bugliosi, Vincent:** Outrage. Dell Publishing, New York, 1996
- Bugliosi, Vincent:** Outrage 5 Reasons: Why O. J. Simpson Got Away with Murder. Island Books, Seattle, 1997
- Cooley, Amanda – Carrie Bess – Rubin-Jackson, Marsh – Byrnes, Tom – Wallace, Mike:** Madame Foreman. Dove Books, Beverly Hills, 1995
- Cotterill, Janet:** Language and power in court, a linguistic analysis of the O. J. Simpson trial. Palgrave, Basingstoke, 2002
- Darden, Christopher – Walter, Jess:** In Contempt. Harper, New York, 1996
- Dear, William C.:** O. J. Is Guilty But Not of Murder. Dear Overseas Production, 2000
- Dershowitz, Alan M.:** America on trial: inside the legal battles that transformed our nation. Warner Books, 2004
- Dershowitz, Alan M.:** Reasonable Doubts. Touchstone, New York, 1996
- Fuhrman, Mark:** Murder in Brentwood. 1997
- Garrison, Jasper:** Iago in Brentwood; How Mark Fuhrman Got Away With Murder. Smartfellows Press, Detroit, 2000
- Hunt, Darnell M.:** O. J. Simpson facts and fictions. Cambridge University Press, Cambridge, 1999
- Jones, Thomas L.:** Analysis of the O. J. Simpson murder trial. http://www.trutv.com/library/crime/notorious_murders/famous/simpson/index_1.html
- Lange, Tom – Vanniter, Phil – Moldea, Dan E.:** Evidence Dismissed. Simon & Schuster, New York, 1997
- Morrison, Toni – Brodsky Lacour Claudia:** Birth of a Nation'hood. Random House, New York, 1997
- Simpson, O. J.:** If I Did It: Confessions of the Killer. Beaufort Books, 2007
- Springer, Christopher:** Solving the Simpson Murder Mystery. Springer USA, Inc., 1997